

Aan de gemeenteraad

Raadsvoorstel

Onderwerp

Visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030.

Beslispunt(en)

De Visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 vast te stellen.

Toelichting

Aanleiding / motivering

Aanleiding

Eind 2014 is door Provinciale Staten het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) vastgesteld. Een van de onderwerpen in het POL is de vrijetijdseconomie. Het plan beschrijft de Limburgse ambitie, de opgave en de hoofdlijn van de beoogde aanpak. Begin 2016 is door de Zuid-Limburgse gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten de 'bestuursovereenkomst regionale afspraken Zuid-Limburg' ondertekend. In 2018 is de bestuursovereenkomst geactualiseerd. De regionale afspraken gaan over de toepassing en uitwerking van het POL. De afspraken hebben betrekking op meerdere thema's, waaronder vrijetijdseconomie. In de regionale afspraken Zuid-Limburg is voor het thema vrijetijdseconomie onder meer afgesproken dat door gemeenten en Provincie gezamenlijk een Visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 wordt opgesteld. De gezamenlijke gemeenten hebben vanaf medio 2018 een consortium van Bureau Buiten, DONA Stedenbouw en Firestarter ingehuurd voor de procesbegeleiding en het opstellen van de Visie VTE ZL. Door de 16 gemeenten in Zuid-Limburg is vervolgens, gezamenlijk met de Provincie Limburg, Visit Zuid-Limburg, Maastricht Marketing, Natuur- en Milieufederatie Limburg en het bedrijfsleven (RECRON en Koninklijke Horeca Nederland) gewerkt aan het opstellen van de Visie VTE ZL. De Visie VTE ZL is een visie voor en door gemeenten. Vaststelling van de visie is een bevoegdheid van de raad, in dit geval alle 16 gemeenteraden in de regio Zuid-Limburg. Uw raad wordt nu gevraagd in te stemmen met de Visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030. De visie is vervolgens richtinggevend voor het (gezamenlijk) toekomstig beleid op de vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg.

Motivering

Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie

In 2018 waren er in Zuid-Limburg 21.340 banen in de toeristisch-recreatieve sector. De sector is daarmee goed voor 7,8% van het totaal aantal banen in de regio. In 2016 verbleven in totaal bijna 2,1 miljoen gasten ten minste één nacht in Zuid-Limburg. In totaal brachten zij er 6,3 miljoen nachten door. Zuid-Limburg is daarmee nationaal een van de grote en bekende toeristische bestemmingen binnen Nederland. Ook buitenlandse gasten weten Zuid-Limburg steeds beter te vinden. Kortom, de vrijetijdseconomie is van bovengemiddeld belang voor de Zuid-Limburgse economie. Wat Zuid-Limburg als toeristisch-recreatieve bestemming uniek maakt is de nabijheid van zowel stedelijke als landschappelijke topkwaliteiten in een internationale context. De inwoner/recreant en toerist in Zuid-Limburg heeft zowel de geneugten van de stad als het land steeds binnen handbereik, en beide zijn in de basis van topkwaliteit. Het gaat om het unieke en hooggewaardeerde

heuvellandschap, cultuur en het erfgoed, samen met de vele voorzieningen, steden, attracties en dingen om te doen.

Opgaven voor de vrijetijdseconomie van Zuid-Limburg

De vrijetijdseconomie staat echter bekend om zijn hoge dynamiek. Trends en ontwikkelingen van buitenaf hebben veel invloed op de sector en de behoeften en verwachtingen van de gast. Er ontstaat meer vraag naar beleving en kwaliteit en de traditionele doelgroepen verdwijnen. Dit heeft ook zijn effecten op de Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie en in combinatie met ontwikkelingen binnen Zuid-Limburg zelf, zoals druk op het Zuid-Limburgse landschap en de verminderde vitaliteit van een deel van de verblijfsaccommodaties, brengt dit belangrijke opgaven mee voor het toekomstbestendig maken van de toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg. Dit zijn de volgende:

1. Het managen en ontwikkelen van Zuid-Limburg als één bestemming.
2. De vrijetijdseconomie beter verbinden aan de kwaliteit van het Zuid-Limburgse landschap en vanuit de vrijetijdseconomie bijdragen aan het bewaken en verhogen van de kwaliteit van het landschap.
3. Het beter beleefbaar maken van de Zuid-Limburgse verhalen en toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten.
4. Het aanspreken van nieuwe doelgroepen.
5. Het beter in balans brengen van de vraag naar en het aanbod van verblijfsaccommodaties, zowel kwalitatief als kwantitatief.
6. Het behouden en waar mogelijk herbestemmen van monumentale gebouwen voor de vrijetijdseconomie, waarbij een goede balans tussen vraag en aanbod uitgangspunt is.
7. Het optimaliseren van de positieve effecten van toerisme.
Intergemeentelijk samenwerken, gezamenlijk beleid uitvoeren en versterken van de samenwerking binnen en buiten de sector, ook in de grensregio.

Visie en ambitie

Wat Zuid-Limburg als toeristisch-recreatieve bestemming uniek maakt is de nabijheid van zowel stedelijke als landschappelijke topkwaliteiten in een internationale context. De recreant en toerist in Zuid-Limburg heeft de voordelen van zowel de stad als het land steeds binnen handbereik. Denk hierbij aan het unieke en hooggewaardeerde heuvellandschap, de Limburgse cultuur en ons unieke erfgoed die door onze rijke geschiedenis is ontstaan. Samen met de vele voorzieningen, steden, attracties en andere bezienswaardigheden bieden wij onze gast een unieke en zeer diverse beleving. De kwaliteit van deze beleving is echter niet overal van voldoende kwaliteit. We staan samen aan de lat om ons voorzieningenniveau én de kwaliteit daarvan op pijl te houden door actief te (blijven) investeren in kwaliteitsverbetering, innovatie en duurzaamheid. We hebben daarom de ambitie gesteld waarbij Zuid-Limburg in 2030 een toekomstbestendige bestemming is, waarin:

- toerisme blijft bijdragen aan duurzame economische structuurversterking van de regio;
- kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat;
- landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken;
- de vrijetijdseconomie helpt om natuur en landschap te ontwikkelen;
- inwoners en gasten heel Zuid-Limburg kunnen beleven.

We willen dat onze gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Zuid-Limburg, zich daarmee verbonden voelen en Zuid-Limburg écht beleven.

Om toekomstbestendig te kunnen zijn, moet Zuid-Limburg zich duurzaam ontwikkelen: met aandacht en balans voor en tussen mens, milieu én economie. In de realisatie van deze ambities, zijn de volgende uitgangspunten daarom belangrijk:

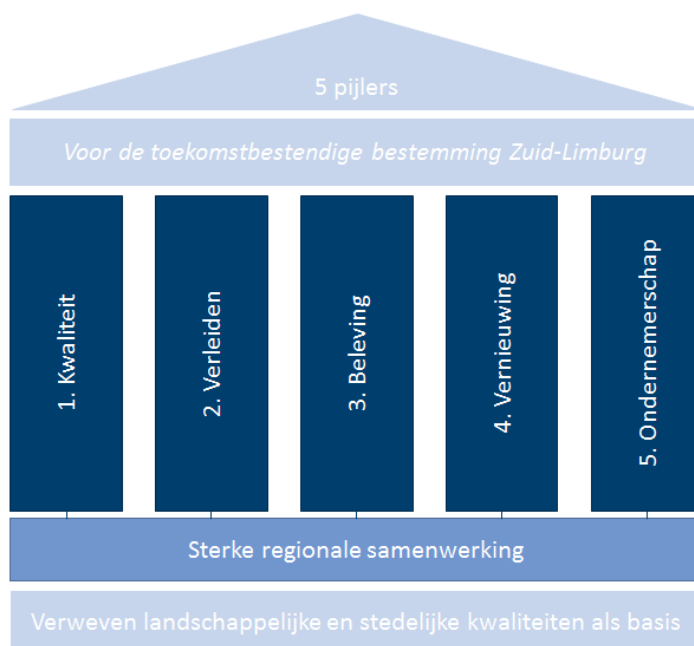
- a. Vrijetijdseconomie is geen doel op zich, maar een middel waarmee we werken aan Zuid-Limburg als een fijne regio om in te wonen, werken, verblijven en recreëren. De vrijetijdseconomie draagt bij aan de werkgelegenheid, een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners, de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en de kwaliteit van de leefomgeving en de instandhouding, beleefbaarheid en ontwikkeling van het landschap, erfgoed en cultuur.
- b. De bestemming Zuid-Limburg is een complex samenspel van aanbieders en ervaringen. Ondernemers en mensen die werken in de leisuresector, natuurorganisaties, de culturele sector, bewoners, overheden en vele anderen hebben invloed op de uiteindelijke beleving van de toerist en recreant.

- c. Naast de promotie en marketing van een bestemming (wat voor Zuid-Limburg belegd is bij Visit Zuid-Limburg en Maastricht Marketing), richten we ons op het gericht versterken van het toeristisch-recreatieve product zelf: regionaal, samen met de sector.
- d. Duurzaam toerisme als voorwaarde en kans. Toerisme en recreatie met respect voor mens, milieu en economie, is een voorwaarde om als sector op de lange termijn levensvatbaar te blijven.

Strategie voor realisatie van de ambitie

De strategie voor de realisatie van onze ambitie is opgebouwd uit 5 pijlers. Een belangrijke voorwaarde voor de realisatie van die pijlers is een sterke regionale samenwerking in de vrijetijdseconomie. Een toekomstbestendige bestemming Zuid-Limburg kan alleen gerealiseerd worden met een sector brede samenwerking in het netwerk vrijetijdseconomie: de 16 gemeenten en provincie, ondernemers, bewoners en maatschappelijk middenveld.

De vijf pijlers VTE ZL zijn:

1. Kwaliteit

De focus ligt op groei in kwaliteit. Dit betekent:

- Wederkerigheid creëren tussen het landschap en de vrijetijdssector: het landschap heeft baat bij een sterke sector, de sector heeft baat bij een mooi landschap.
- Het behouden en verbeteren van de Zuid-Limburgse kernkwaliteiten: combinatie van stedelijke en landschappelijke kwaliteiten, met de landschap als belangrijkste drager voor de vrijetijdseconomie.
- Benutten van de potentie die onder andere Maastricht biedt voor het zakelijk toerisme.
- Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsaccommodaties en dagrecreatieve voorzieningen en zorgen voor een betere match tussen vraag en aanbod.
- Goed meewegen van het belang van de vrijetijdseconomie in belangrijke keuzes in andere domeinen.

2. Verleiden

We willen inwoners en gasten laten zien dat Zuid-Limburg over de gehele breedte veel moois te bieden heeft. We verleiden recreanten en gasten om onontdekte parels te ontdekken en bezoekers te verleiden om langer te blijven en vaker terug te komen. Daarmee willen we geheel Zuid-Limburg laten profiteren van de positieve effecten van de vrijetijdseconomie en daarmee een te hoge recreatieve druk op toplocaties voorkomen.

3. **Beleving van Zuid-Limburgse Grote Verhalen**

We willen inzetten op het ontwikkelen, ontsluiten en promoten van de belangrijkste Zuid-Limburgse verhalen. Hiermee komen de toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten van Zuid-Limburg beter naar voren, worden alle deelbestemmingen betrokken, komen lokaal erfgoed en lokale cultuur beter tot hun recht en wordt het voor ondernemers gemakkelijker om gezamenlijk hun producten gericht te vermarkten.

4. **Duurzame vernieuwing**

Om nieuwe doelgroepen aan te (blijven) trekken en economisch vitaal te blijven is continue vernieuwing van het toeristisch-recreatief product noodzakelijk. Dit betekent vestiging van nieuwe en ontwikkeling van bestaande attracties en bezienswaardigheden. Herontwikkeling en transformatie van verblijfsaccommodaties en ontwikkeling van verblijfsrecreatie wanneer dat bijdraagt aan een betere balans tussen vraag en aanbod.

5. **Ondernemerschap en innovatie**

Het stimuleren van innovatie binnen de sector en cross-overs erbuiten, thema- en doelgroepgericht werken en verbinden van streekidentiteit aan ondernemers(chap).

Lokale betekenis, ontwikkelingen en aandachtspunten

Betekenis van de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 voor Eijsden-Margraten.

De Visie VTE ZL vormt samen met Positieve Gezondheid en Green Destination een van de drie pijlers als basis voor het toetsingskader dat mede ons toekomstige handelen bepaalt in de programmatische aanpak op de thema's 1. Landbouw, Landschap en Plattelandseconomie, 2. Lifestyle, 3. Duurzaamheid en 4. Wonen. De Visie VTE ZL vormt daarmee tevens onze nieuwe leidraad c.q. het toetsingskader voor toekomstige ontwikkeling van toerisme en recreatie en vervangt de destijds door uw raad vastgestelde 'Toeristisch-Recreatieve Gebiedsvisie Eijsden-Margraten, knooppunt van Maas tot Mergelland! – 2015-2019'.

De visie is ruimtelijk economisch van aard en doet uitspraken over dagrecreatie en verblijfsrecreatie op het niveau van Zuid-Limburg. Daarbij wordt waar relevant ook onderscheid gemaakt tussen de landelijke en stedelijke component en de complementariteit. Zuid-Limburg beschikt over een hoogwaardig kwaliteitslandschap waarvan het behoud essentieel is (zie ook Rapport Soete 2). Daarbij wordt het aantrekkelijke landschap i.c.m. de voorzieningen in de steden door de bezoeker als positief gewaardeerd. Stad en platteland vullen elkaar aan, maar hebben wel een andere opgave.

Belangrijke opgaven hierbij zijn:

- de vrijetijdseconomie beter te verbinden aan de kwaliteit van het landschap en vanuit de vrijetijdseconomie bij te dragen aan het bewaken en verhogen van de kwaliteit van het landschap en dit te erkennen. Op welke wijze kan de recreant/bezoeker/toerist bijvoorbeeld bijdragen aan het behoud van het landschap en welke rol kunnen ondernemers hierin vervullen.
- het beter beleefbaar maken van de verhaallijnen (Storytelling) en toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten. Een van de kernkwaliteiten is het landschap. Verhalen kunnen zowel op Zuid-Limburgse, Middengebied, als Eijsden-Margratense schaal worden ingezet. Het beter beleefbaar maken van de unieke verhaallijnen (ons DNA) speelt zowel op niveau van Eijsden-Margraten als ook op niveau van het Middengebied een belangrijke rol. Ons eigen (landschappelijke) verhaal kan hiermee sterk worden gepositioneerd.
- het behouden en waar mogelijk herbestemmen van monumentale gebouwen (in met name de plattelandsgemeenten als Eijsden-Margraten) voor de vrijetijdseconomie. De verwachting is dat de komende jaren meer monumentale boerderijen leeg komen te staan na bedrijfsbeëindiging. Behoud van deze monumentale boerderijen maar ook molens, kastelen en buitenplaatsen, waarbij een goede balans tussen vraag en aanbod het uitgangspunt is, is daarbij essentieel.
- het verduurzamen van de sector. Profileren als Green Destination biedt hierbij interessante kansen. Toeristen en recreanten hebben steeds vaker de voorkeur voor 'groene hotels' en

natuurbeleving tijdens de vakantie en vrije tijd. Een uitgelezen kans voor zowel Eijsden-Margraten alsook het Middengebied.

- de verbetering van de wandel- en fietsnetwerken, bijvoorbeeld in de stad-landzones en grensoverschrijdend.
- het managen en ontwikkelen van Zuid-Limburg als een bestemming. Een platform waarin vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven, overheden, onderwijs, en bewoners vertegenwoordigd zijn, kan hierbij een belangrijke rol vervullen. Gelet op de opgaven van het Middengebied Zuid-Limburg is hier een rol weggelegd voor het Middengebied als aanjager, initiator en verbinder.

Cittaslow

De ambitie is dat 'de gemeenschap Eijsden-Margraten in 2024 Cittaslow ademt'. In dit kader wordt grote waarde gehecht aan behoud en versterking van het DNA van Eijsden-Margraten. Wij zetten daarbij verder in op het uitbouwen van onze kernkwaliteiten en geven daarmee betekenis op grond van onze kernwaarden van toeristisch beleid in relatie tot Cittaslow. De waarden die dit DNA typeren (Authenticiteit, Gastvriendelijkheid, Fijnschaligheid, Unieke ligging en het hebben van Aandacht voor elkaar) zijn mede bepalend geweest bij de totstandkoming van de Visie Vrijetijdseconomie en de opgaven die daartoe voor Bestemming Zuid-Limburg worden gesteld.

Uitvoeringsprogramma prioritaire thema's Eijsden-Margraten 2020

Het integrale Uitvoeringsprogramma prioritaire thema's Eijsden-Margraten 2020 zoals 18 februari jl. door uw college vastgesteld biedt voor wat betreft de ambities en de opgaven een strategisch kader van waaruit, met name op de thema's Landschap, Landbouw en Plattelandseconomie en Lifestyle, kan worden bijgedragen aan de ontwikkeling en (nog vast te stellen) uitvoeringsprogrammering Vrijetijdseconomie (recreatie, toerisme in relatie tot Cittaslow).

Lijn-50

De kansen voor de gemeenten in Lijn-50 in termen van ontwikkeling Vrijetijdseconomie zijn, los van de accenten per deelgebied (Maasdal, Plateau en Heuvelland) en per grensgebied tussen Maastricht en Aken nagenoeg gelijk. De belangen in termen van kansen en bedreigingen voor de Lijn-50 gemeenten zijn gedurende het proces om te komen tot de visie via het subregionaal overleg Heuvelland voldoende meegewogen.

Middengebied

Op 11 december 2019 bent u geïnformeerd over het Uitvoeringsprogramma van het Middengebied. Een van de hierin genoemde programmalijnen is 'Toerisme van de toekomst'. De ambitie zoals gesteld in het Strategisch Actieplan Middengebied en waarop het Uitvoeringsprogramma is gebaseerd, is voor een belangrijk deel gebaseerd op de ambities uit de Visie Vrijetijdseconomie. De projecten die vanuit het Middengebied voor Toerisme worden aangejaagd sluiten dan ook naadloos aan bij de ambities uit de Visie Vrijetijdseconomie.

Omgevingsvisie

Evenals een aantal andere gemeentelijke deelvisies (o.a. Duurzaamheid, Buitengewoon Buitengebied, Middengebied en Middenteras) zal de Visie Vrijetijdseconomie mede als bouwsteen dienen in het kader van de vast te stellen Omgevingsvisie. In dit kader vindt integrale afstemming plaats in de interne ambtelijke werkgroep Omgevingsvisie. Bij de inventarisatiefase van de bouwstenennotitie van de Omgevingsvisie (fase 1) worden de uitgangspunten van de Visie Vrijetijdseconomie meegenomen in de 'wenkende perspectieven' richting uiteindelijke vast te stellen omgevingsvisie.

Overige lokale ontwikkelingen, projecten

De verbinding van Landschap, Landbouw, Plattelandseconomie en Buitengewoon Buitengebied met de Vrijetijdseconomie (verbindend landschap) is evident. De uitgangspunten vanuit de visie creëren kansen en randvoorwaarden voor de verdere lokale (project)ontwikkeling van het Visitor Center+, de gebiedsvisie Middenteras Bemelen-Mesch, UNESCO-Geoparkstatus 'Krijtland', het zichtbaar maken van immaterieel erfgoed en bijvoorbeeld de herbestemming van erfgoed en cultuurlandschap.

Resultaten bewonersonderzoek toerisme Zuid-Limburg Heuvelland-Maastricht: Eijsden-Margraten

Uit het bewonersonderzoek toerisme Zuid-Limburg (2019) is gebleken dat de inwoner van Eijsden-Margraten over het algemeen positief staat ten aanzien van bezoekers/toeristen en wordt amper overlast veroorzaakt door toerisme ondervonden. In Eijsden-Margraten werden 255 personen geënquêteerd, verdeeld over 'het Maasdal' (139 personen), 'het Plateau' (60 personen) en 'het Heuvelland' (56 personen). Een meerderheid van de ondervraagden vindt dat de gemeente toerisme moet bevorderen en ondersteunen.

Relatie met bestaand beleid en strategische visie / integraliteit

De Visie VTE ZL doet recht aan het bestuursakkoord 'Op weg naar een gezonde balans' en het daarvan afgeleide bestuursakkoord 'Anders durven doen'. Belangrijk ook voor onze gemeente in de Lijn-50 is dat er nadrukkelijk rekening is gehouden met de kernwaarden van Cittaslow in relatie tot de ontwikkeling van het toekomstig toerisme en met het oog op het behoud en de versterking van het DNA van Zuid-Limburg c.q. onze gemeente. Voor het Heuvelland is daarbij vooral ook de relatie met de ontwikkeling van het Middengebied Zuid-Limburg gelegd (Uitvoeringsprogramma Toerisme van de Toekomst).

Gevolgen

Burgerparticipatie, toelichting en verantwoording

Gedurende het gehele proces zijn verschillende stakeholders (Koninklijke Horeca Nederland, Recron, LLTB, Visit Zuid-Limburg, Maastricht Marketing) betrokken geweest. Ook hebben een aantal bijeenkomsten met ondernemers plaatsgevonden voor het opstellen van de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg. Daarnaast is het bewonersonderzoek van de Provincie Limburg in een aantal gemeenten (Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals, Valkenburg aan de Geul) in 2018/2019 input geweest voor deze visie. De gemeenteraad is in juli 2019 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief en in het najaar van 2019 hebben op 30 september, 9 oktober en 27 november regionale raadsinformatiebijeenkomsten plaatsgevonden om het discussiestuk Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 te bespreken. Op basis van de opbrengst uit deze bijeenkomsten is toegewerkt naar de nu voorliggende visie.

Financiële en personele aspecten, incidenteel / structureel, begrotingspost

Financieel

Met de vaststelling van de visie zelf zijn nu geen extra middelen gemoeid. Na vaststelling door de Zuid-Limburgse gemeenteraden zal verdere concretisering van de uitvoering plaats gaan vinden. De voor de raad relevante projecten en bijbehorende noodzakelijke middelen zullen te zijner tijd aan de raad worden voorgelegd in een apart Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg. Bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma zijn wij voornemens om de ondernemers in te betrekken (participatie). Overigens zal bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma zoveel mogelijk synergie worden gezocht met onder andere het Uitvoeringsprogramma Middengebied en de projecten Lijn-50.

Personeel

Ambtelijke inzet voor het opstellen en vaststellen van de visie VTE valt onder de verantwoording van de Beleidsmedewerker Toerisme/Recreatie-Economie. Hieronder vallen ook de nog te besteden uren voor het opstellen van het regionale Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg in samenhang met het Middengebied. Mogelijke personele gevolgen die voortkomen uit het nog op te stellen Uitvoeringsprogramma VTE worden bij concretisering inzichtelijk gemaakt.

Planning, uitvoering en evaluatie

Na vaststelling door de gemeenteraden van alle 16 Zuid-Limburgse gemeenten in Q2 zal de regio de handen in elkaar slaan voor het opstellen/vaststellen van een Uitvoeringsprogramma in de tweede helft van 2020.

Beeldvormende vergadering op 15-4-2020.

Oordeelsvormende vergadering op 6-5-2020.

Besluitvormende vergadering op 6-5-2020.

Communicatie

Nadat alle colleges van burgemeester en wethouders van de 16 gemeenten de visie hebben

doorgeleid naar de raden zal er een persbericht worden verstuurd om uniform te informeren en te voorkomen dat uiteenlopende interpretaties van het voorstel de besluitvorming door de diverse raden beïnvloeden.

Maatschappelijke effecten

Naast de kansen om onderdeel te zijn en te blijven van een aantrekkelijke en duurzame toeristische bestemming die Zuid-Limburg heet is er in het kader van de visie vooral ook aandacht voor leefbaarheid en het behouden/doorontwikkelen van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Risico's

Zowel inhoudelijk als financieel worden nu geen risico's voorzien.

Het college van Eijsden-Margraten
De gemeentesecretaris,

De voorzitter,

Mari-An Gerits

Dieudonné Akkermans

RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Eijsden-Margraten

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op de behandeling in de Beeldvormende en Oordeelsvormende vergaderingen;

Besluit:

De Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 6 mei 2020.

De griffier,

Mr. Marc Verbeet

De voorzitter,

Dieudonné Akkermans